

Kronens skoder til mønster, eller alle de såkaldte herreds- eller stiftsbøger i bispearkiverne (det er den slags, Wulff udgav under titlen *Statistiske bidrag til Ålborg stifts historie*), eller alle købstædernes borgerskabsprotokoller og de såkaldte »bysbøger«. Antagelig måtte det kunne lykkes fællesforeningen efterhånden at tilvejebringe de fornødne midler til slige foretagender. De interesserede amtsforeninger kunde kanske træde hjælpende til, nogen offentlig understøttelse kunde muligvis fåes, og det var vel næppe udelukket, at de pågældende byråd kunde formåes til at støtte udgivelsen af borgerskabsprotokollerne og bysbøgerne.

Når fællesforeningen ved siden af sin øvrige virksomhed kunde bringe fart i en sådan udgivelse af kildeskrifter, hvilket vilde stå i god samklang med dens loves § 2, Jyske samlinger efterhånden i højere grad end hidtil få tilgang af sådanne afhandlinger, der er for vidtomspændende til at optages i de historiske amtsforeningers tidsskrifter, og disse sidste fortsattes i det hidtidige spor, så lå der en naturlig opgave for enhver, og så arbejdede alle tre faktorer hånd i hånd.

NYT FRA VORE VIDENSKABELIGE INSTITUTIONER.

Nyerhærvede Bygninger til Dansk Folkemuseum. Dansk Folkemuseum, hvis Byafdeling desværre endnu må bo tilleje i trange Lokaler, har i de sidste Åringer tilstræbt at udvikle sin Fri-landsafdeling i Lyngby. Efter tidligere at have erhvervet en typisk Salling-Lade fra Krarup Møllegård ved Skive har det ifjor desuden købt et Sallingbo-Stuehus fra Buksager, som nu genrejses i Lyngby og sammen med Laden og en lille Staldlænge vil give et godt Billede af en gammeldags Sallinggård. Alle Husene er sulebyggede, d. v. s. at Taget bæres af en Åsbjælke under Mønningen, hvorpå Spærene (Spænderne) hænger, og selv støttes af lange »Suler«; efter Egnens ejendommelige Skik skifter de således, at en lodretstillet Sule veksler med et Par skråtstillede Stritsuler. Alle Husene genopføres med Benyttelse af det oprindelige Tømmer, og

med det lille Stuehus fulgte gamle Vinduer, Døre og Alkover. Desuden har man som Køb eller Gave indsamlet Inventar, der dels tidligere har stået i Huset, dels er erhvervet i den nærmeste Omegn. Sallinghuset kommer da til at give en levende Forestilling om de Bondehjem, som Maleren Dalsgård i sin Tid hentede sine Motiver fra, og samtidigt er det også lykkedes Museet at erhverve en Exner »in Natura«, idet det fra Sønderho på Fanø har købt et gammelt Skipperhus. Medens det andetsteds i Landet kan være så vanskeligt at få fyldige Oplysninger om de gamle Bøndergårdes Indbo, lykkedes det i Sønderho, omend det var i yderste Øjeblik, at samle en meget fyldig Række af typiske Fanømobler og af alle de andre mindre Sager, som hører til et Hjem. Det vil være muligt at stille alt på sin rette Plads, så at Museets Fanøstuer, når de til Efteråret eller næste Forår bliver fuldførte, kan blive endnu korrekte end Exners Malerier.

Skønt Museets Pengemidler ved disse Erhvervelser er anspændt til det yderste, har det dog måttet benytte den gunstige Lejlighed til at gøre et tredje stort Indkøb, nemlig Tapetmalerier, Paneler, Døre og andet nagelfast Indbo fra en københavnsk Rokoko-Lejlighed i Magstræde. At erhverve et enkelt Værelses Udstyr vilde måske også senere blive muligt, men en fuldstændig Lejlighed med Sal, tre mindre Værelser og Alkove vil man næppe senere finde bevaret så godt og uforvansket som disse Stuer, der tilmed er rigt smykkede med udskaarne Ornamenten i den fineste og yndefuldeste Rokokostil. Direktør Bernhard Olsen har gennem Arkivundersøgelser påvist, at Ejendommen i 1740'erne tilhørte en af Christian 6's Hofsnedkere, og heri ligger sikkert Forklaringen på Snedkerarbejdets usædvanlige Smagfuldhed. Det vil sikkert snart lykkes at få Stuerne opstillede i et eget lille Hus, men forhåbentlig vil dette Foretagende ikke hindre Museet i dets videre Bestræbelser for at bevare Repræsentanter for Hovedtyperne af de danske Bøndergårde; en gammel sjællandsk Gård, en fynsk Sulegård og et Læsøhus foruden adskilligt andet bør og skal erhverves i Løbet af de nærmest kommende År, og fra alle Kanter af Landet vil Dansk Folkemuseum (eller Nationalmuseet) med Tak modtage Meddelelser om forestående Nedrivninger af gamle Bøndergårde, så at disse så vidt muligt kan blive undersøgte, før de forsvinder.

C. A. J.

Fotografering af gamle Købstadhuse. Vore Købstæders stærke Fremvækst i de sidste Aartier er gaaet skaanselsløst hen over Resterne af Fortidens frodige Bykultur. Maleriske Gaarde og Gader

er forsvundne, skønne, gamle Bygninger jævned med Jorden, og stadig falder mellem Aar og Dag Minde efter Minde om vore Forfædres Liv og Virken. Denne Udvikling, med økonomiske Motiver som Drivkraft, lader sig ikke standse, og kun naar Talen har været om særlig fremtrædende Monumenter, er det lykkedes Nationalmuseets 2. Afdeling og Foreningen til gamle Bygningers Bevaring at redde nogle fra Undergang. Men den store Flok af jævne Borgerhuse, Rammerne for svundne Aarhundreders daglige Liv, er fortabt, og med deres Fald ændres Bybilledets Karakter, Gadernes Regulering og Modernisering forvisker yderligere det gamle Præg, saa grundigt til Tider, at end ikke et Fotografi bevarer for Eftertiden et fattigt Minde om al den Skønhed, som gik under.

Ved at lade en Mængde Plader tage i vore gamle Byer har Nationalmuseets 2. Afdeling længe søgt at raade Bod herpaa, men i Bevidstheden om, at det ved egne Kræfter ikke kan løse Opgaven i dens fulde Omfang, har det i Vinter udkastet Planen til en systematisk Gennemfotografering af Købstæderne, ordnet saaledes, at disse hver for sig — efter Størrelse og Ydeevne — bevilger et passende Bidrag til en rationel, ved Museets Embedsmænd foretagen Gennemgang og Gennemfotografering af alt, hvad der maatte findes af kulturhistorisk, antikvarisk eller topografisk Interesse. En Samling af fotografiske Aftryk vil som en værdifuld Kilde til Byens Historie blive afgivet til paagældende Raadhusarkiv, medens samtlige Negativer opbevares paa Nationalmuseet, til enhver Tid tilgængelige til Studiebrug.

I Løbet af Foraaret udgik der da fra Museet en Række Opfordringer til forskellige Kommuner om at række Haand til Opgavens Løsning, og samtlige Byraad, som modtog disse, har med paaskønnelsesværdig Forstaaelse og redbon Offervillighed straks sluttet sig til Tanken. Fredericia, Horsens og Nyborg gik i Spidsen, hver med en Bevilling paa 200 Kr., Holbæk, Køge, Korsør og Næstved fulgte efter med noget mindre Beløb, og denne velvillige Modtagelse synes at borge for, at Museet fremdeles vil møde Forstaaelse under Arbejdets videre Gennemførelse. Dette turde være saa meget mere ønskeligt, som Erfaringerne fra de allerede nu fuldførte Fotograferinger (Fredericia, Horsens, Nyborg og Korsør) klart har vist, hvor rig en Materialesamling til hver enkelt Bys Karakteristik, Haandværkertraditioner og hele kulturelle Fysiognomi en rationel Gennemgang kan skaffe til Veje.

Hugo Matthiessen.

Forsvundet og genfundet. I Barners Bog om Familien Rosenkrantz (I Till. 95) findes den mærkelige Rettertingsdom aftrykt, som Kristiern I. 1458 i Graabrødrestue i Kalundborg afsagde i en Strid, rejst af Bispen af Aarhus mod Hr. Otte Nielsen Rosenkrantz og Hr. Erik Ottesen Rosenkrantz bl. a. om Kaldsretten til Marie Magdalene Kirke i Sønderhald Herred, som Otte Nielsen og hans Hustru »have opbyggt i det Sted, som Skov og Træ stode, og de have ladet borttrydde og have gjort der en skøn Kirke, og alt det Folk, til den søge, det hører førskrevne Her Otte til«. Brevet har betydelig Interesse, da Oplysninger om Landsbykirkeanlæg i det 15de Aarh. hører til Sjældenhederne. Paa den Tid, da Bogen fremkom (1874), maatte det imidlertid anses for at være gaæet tabt; Udgiveren oplyser, at han aftrykker det efter en Afskrift i Geheimearchivet, og at Originalen sidste Gang fandtes i Rosenholms Arkiv 1762.

Ved en Undersøgelse i Rigsarkivet for kort Tid siden fremdroges imidlertid Kancelliakterne ved Christen Thygesens Udnævnelse til Præst for Marie Malene og Koed Menigheder i 1802. Kaldsretten tilkom denne Gang Kongen, da den efter de to Embeders Forening i 1775 maatte anses for at skifte mellem Kongen og Besidderen af Ryomgaard, og den forrige Gang var udøvet af den sidste af disse. Ryomgaards Ejer erklærede sig imidlertid villig til for Fremtiden at give Afkald paa al Kaldsret, hvis hans Kandidat denne Gang fik kgl. Udnævnelse, og som Støtte for sin Ansøgning indsendte han den gamle Rettertingsdom fra 1458, »et Dokumente af Deres Kgl. Mts. Høylovlige Stammefader Kong Kristian den første, der foruden andre historiske Mærkværdigheder tillige indeholder Benaadning af Patronat og Kalds Ret til evig Tid«. Ansøgningen bevilgedes, og Dokumentet henlagdes blandt Kancelliets Akter. Her er det nu fundet i vel bevaret Tilstand (naar bortses fra Seglet), og som et mærkeligt Eksempel paa Anvendelse af middelalderligt Bevismateriale i en moderne Sag er det fremdraget her, da det vidner om, at man ogsaa blandt helt nye Aktstykker kan gøre sig Haab om at finde værdifuldt gammelt historisk Stof.

K. F.

Dansk Folkemindesamling — Udvalget for Folkemaal — har for nylig gjort en værdifuld Erhvervelse, idet man har sikret sig en *vestfynsk Dialektskildring* (fra Flemløse Sogn), forfattet af P. Jacobsen og i Aaret 1885 prisbelønnet af Det philologisk-historiske Samfund. Den foreligger i Forfatterens originale Nedskrift og er den eneste fynske Lyd- og Bøjningslære, man har. Desværre kan der næppe foreløbig være Tale om at lade den trykke.

B.-N.